

«Eestlastele meeldivad keerulised lahendused!»

ooper

Enne «Don Carlo» kolmandat etendust küsitlesin grimmi tegemise juures MATI PALMI, keda lavastaja Neeme Kuningas oli hellitavalt teeneliseks Filippos nimetanud. Mati Palm on Filippot (Philippi) laulnud lisaks eelmisele Estonia lavastusele, kus praegusest koosseisust tegid kaasa veel Leili Tammel (Eboli) ja Uno Kreen (Suurinkvisiitor), ka Tšehhimaal, Leedus, Moldovas ja Soomes. Tähelepanuväärsete partneritena tõstis ta esile Maarja Haamerit (Elisabeth), Hendrik Krummi (Don Carlos), Tiit Kuusikut ja Georg Otsa (Rodrigo) 1971. aasta Paul Mägi lavastuses Estonias, mida dirigeeris Kirill Raudsepp.

Kuhu paigutate Filippo oma rollide reas?

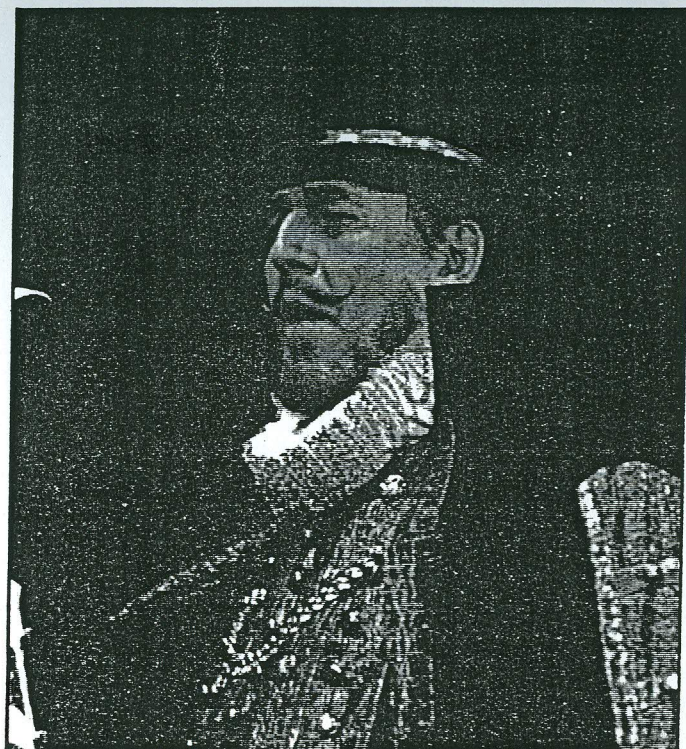
Filippo on mu lemmikuks bas-sirollide seas. Ta on juba nii loogiliselt ja suupäraselt kirjutatud — laululiselt väga mugav suur-
roll.

Kas näete rolli tõlgendamiseks üht või rohkem võimalusi?

Ikka palju võimalusi. Ta on ju kuningas, isa, abikaasa, Ooperi seisukohalt on tähtsaim kuningas, kuna Hispaania tolleaegne kuningas oli mitu esindusfunktsioonis, vaid tõeline riigipea, kel lasus tohtu vastutus.

Kust ammutate materjali oma tegelaskuju jaoks, kelle kogemus on ju väga erinev teie oma?

Põhiliseks allikaks on muusika, muusikaline dramaturgia, aga

□ Mati Palm Filippona Verdi ooperis «Don Carlo».

ka teised lavastused, kus laulnud olen.

Kuidas on roll aja jooksul muutunud?

Üldpõhimõtted on säilinud sellest ajast, kui *La Scalas* õppides rolli ette valmistasin. Üldkontseptsioon ei saagi väga palju muutuda. Muidugi on mõnusam Filippot laulda nüüd kui kahekümneaastasena.

Kuidas sujus koostöö dirigent Cillariga ja lavastaja Kuningaga?

Tuli nende nägemustega kohanduda. Dirigendiga oli meil proovides tempoerinevusi, tema võttis mõnes kohas kiiremad tempod. Kuid ma läksin temaga kaasa, teisel etendusel hakkas lavastus muusikaliselt kasvama. Verdi Reekviem Cillariga on aga üks mu meeldivamaid kontserte. Vaatamata kupüüriritsusele — nii oli Cillario soov — tundub kahe

etenduse aplauside põhjal, et lavastusel on edu.

Neeme Kuningaga ma kõiges nõus ei ole, kuid püüan Filippo kaudu kujutada siiski lavastaja nägemust. Mõni asi on mulle tema puhul arusaamatu. Miks näiteks Filippo ja Posa usaldusliku kahekõne ajal viibivad õukondlased samas ruumis, kuidas on võimalik, et kuningas haarab endast välja minnes Suurinkvisiitorilt, kes on kõrgeim isik riigis, tema saua? Kogu lavastuse kohta ei saa ma aga midagi öelda, kuna pole tervikut (saalist) näinud.

Kuidas kujundus lavalist enesetunnet mõjutab?

Uskumatult suure kaldega lava teeb liikumise äärmiselt raskeks. Ketas, mis peaks kujutama tolleaegse kostüümi kraed, on akustiliselt ebaühtlane: tagantpoolt laulja on ebasoodsas olukorras, ei saa aru, kui palju saali

kostab. Ka dramaturgiliselt on see küsitav: näiteks 5. pildis on Eboli ja Posa kuninga kabinetis, kuid seisavad kõrgel tema kohal.

Kas teil on õnnestunud laulda ka viievaatuselises, nn. prantsuse redaktsioonis?

Kahjuks ei. Olen muide kuulnud väga palju häid Filippo aariaid, kuid üks paremini nüansseeritud ja meeldivamaid esitusi oli Belgia bass-baritonilt José van Damme'il, kes laulis seda prantsuse keeles.

xxx

«Don Carlo» muusika-juht CARLO FELICE CILLARIO on kujunenud meie muusika(teatri)elus rikastajaks ja suunajaks, kellesarnasest «sanitarist» juba ammu puudust tunti. Ta on lisaks «Carlole» valmistanud ette Puccini «Boheemi», juhatanud «Sevilla habemeajaja» ja «Traviata» etendusi ning toonud välja kaks kontsertprogrammi: Verdi Reekviemi ning Puccini Messa di gloria ja ooperiaariad. Vitaalne vanahärra kavandab juba uusi ettevõtmisi nii maailmas kui Eestis.

Maestro Cillario, mis küll sunnib teid Eestis töötama?

Mulle meeldib Eesti ja teie head lauljad. Mu tähtsaimaks tegevuseks siin on meistiklassid noortele lauljatele, kuna nemad on tuleviku solistid. Teeme nendega 24. novembril Tartus kontserdi — 15–16 noort lauljat, nende seas Meeli Tammu (varem Kallastu), Mart Mikk jt., kes pole seal varem laulnud, nii et see on heaks debüüdiks Tartu publiku ees. Kava esindab erinevaid stiile: Mozart, Cimarosa, Bizet, Puccini, Verdi, Offenbach. Kõige rohkem saangi vahest nõu anda eri-

nevate stiilide interpreteerimise osas, sellele pööran meistiklassides kõige enam tähelepanu. Tulen kindlasti Eestisse tagasi, aga kuna järgmised tööd Sidneys ja Stockholmis juba ootavad, siis ei tea veel täpselt, millal ja mida tege-ma.

Kuidas on teie nõuandeid kuulda võetud?

Rahvusvahelise dirigendina puutun ma kokku kahe täiesti erineva asjaga, kui töötan staaridega nagu Maria Callas, Renata Tebaldi või Monserrat Caballé, või siis noorte lauljatega. Noortega on isegi huvitavam. Staarile me võime küll nõu anda, kuid me ei saa tema esitusviisi muuta. On tihti küsitud, kas staaride kasutamine tasub end ära suurte probleemide tõttu, mis see kaasa toob. Aga see-eest saadakse superkvaliteet! Et saada staariks, peab lejutama midagi erilist, isegi trikke. Loomulik pole alati perfektne — seda nii instrumendi kui hääle puhul. Näiteks loomuliku fis-noodi puhul tekib tenorihääles kvaliteedi muutus, selle kontrollimine sõltub juba ajudest.

Lauljad on alati nii hõivatud, erinevad dirigendid ja lavastajad nõuavad neilt erinevaid asju, milleks nad peavad valmis olema. Ooperilaulja elukutse on üks ras-

kemaid. Eesti lauljatel on muide hea hääldamine. Olen näiteks Austraalias olnud hädas sealsete lauljatega, kes ei suuda inglise keelt arusaadavalt hääldada. «Don Carlo» oma kolme koosseisuga on aga Estonia teatri elujõulisuse tõendiks. Siin on häid lauljaid, aga nemadki vajavad õpetust, kuidas laulda eri stiilide ja heliloojate muusikat.

Hea lavastaja teie meelest?

Mulle meeldib Neeme Kuningas, tema anne lahendusi leida. Olen töötanud ka näiteks Zeffirelli, Mnoushinsky ja paljude teistega. Mõnele meeldib väga ajastut muuta, tuua tegevus kaasaega. Olen neile alati öelnud, et see on riskantne. Kui nemad laval moderniseerivad Mozartit, võin ju mina panna orkestrisse saksofoni!

Ah jaa, mulle meeldib Ingmar Bergman. Olin Stockholmis tema «Võluflöödi» väga väikesele seltskonnale korraldatud videoseansil. Pärast küsisin ühelt daamilt, kas ta arvab, et Mozart oleks väga õnnelik sellise «Võluflöödi» üle. Ta ütles: «Mu mees rõõmustab väga selle komplimendi üle.» See oli proua Bergman.

LIIS KOLLE

□ Vitaalne vanahärra Carlo Felice Cillario.

Harri Rospu

Harri Rospu